

România: Stat, Națiune, Limbă

Lucrarea profesorului Michael Metzeltin, elvețian ca origine, vienez prin adopție din 1989, când profesiunea îi oferă prilejul de a activa în cadrul reputatului „Institut für Romanistik, Viena Universităt”, se dovedește un studiu complex, a cărui perspectivă paradigmatică urmărește extrapolarea datelor funciare ale fenomenului românesc din cele mai diverse domenii. Acest aspect ne este sugerat prin utila parcurgere a bibliografiei utilizate de autor, unde aflăm cu uimire secțiuni ferm delimitate: „Lucrări generale”, care include un Michel Foucault alături de Jean-Jacques Rousseau, „Istorie română și drept românesc”, care ne prilejuește reîntâlnirea cu Lucian Boia, Keith Hitchins, Mihail Kogălniceanu, Constantin Noica, „Lingvistică și literatură română”, în cadrul căreia se reunesc Charles Bally, Ion Budai-Deleanu, Ion Heliade-Rădulescu, Daniela Papadima, Sextil Pușcariu, Marius Sala, Tudor Vianu, „Artă românească”, reprezentată de lucrări ale Mariei Bătă, Cătălinei Macovei etc. Cu precizarea că am selectat preferențial autori români, menționăm că profesorul M. Metzeltin utilizează studii publicate în limbile germană, franceză, engleză, italiană, spaniolă, română, mărturie deopotrivă a autorului poliglot, dar și a interesului celor mai diverse culturi europene cu privire la procesul devenirii românității într-o vocație europeană.

Structurarea conținutului relevă o vocație a profesorului M. Metzeltin pentru detaliu și sintetizare. Cap. I, *Fapte istorice: selectare și perspectivare* punctează momentele esențiale ale devenirii poporului român, din care reținem, ca o dovadă a obiectivității cercetătorului, vasalitatea inițială a voievodatelor din Oltenia, Muntenia și Moldova față de Regatul maghiar, acesta formulând și o concluzie cantitativă cu valențe calitative: pentru români, aspectele prioritare ale creării României ca stat independent sunt: originea daco-romană, existența durabilă a statalității, strădaniile continue pentru independență, încercările permanente de a unifica toate teritoriile românești, necontenitele confruntări, de regulă ostile, cu ungurii, cu Imperiul Otoman, cu Rusia și cu Austria, rezumate în zicala populară „singurul vecin care nu ne-a făcut niciodată rău este Marea Neagră”. În final M. Metzeltin observă just: „Și astăzi există încă două state românești: România cu o suprafață de 238.391 km și 22.503.000 locuitori (1998) și Republica Moldova cu o suprafață de 33.800 km și 4.298.000 locuitori” (p. 16).

Din cap. II, *De la stat la națiune*, reținem o dificultate, a denumirii noțiunii de cetățean român în raport cu naționalitatea, simptomatică pentru pluriculturalitatea statului român: în 1866 Constituția conține termenii „naționalitate” și „împământenire”, în 1923, „naturalizare” și „cetățean român”, fără definirea cetățeniei. Cap. III,

Reprezentarea național-culturală a românilor este dedicat în cvasitotalitate lui Nicolae Grigorescu, artistul care a surprins specificul neamului său în cele mai variate ipostaze: spațiu geografic și timp istoric, tipuri umane, cercuri sociale, obiceiuri, datini, ocupații, port popular, construcții specifice, împrejurări istorice, „*devenind astfel un exponent de valoare europeană, al identității naționale românești*” (p. 52).

Fiecare capitol în parte este construit pe aceeași structură: fixarea reperelor fundamentale luate în discuție prin exemplificare în cultura europeană și apoi localizare la specificul românesc, argumentele, de o bogăție și varietate deconcertantă, construind portretul complet al fenomenului românesc: IV. *Discursul național-statal*, V. *Poetizarea istoriei naționale*, VI. *Standardizarea limbilor în context național-statal*, VII. *Crearea unui limbaj poetic nou*. *Pasteluri de Alecsandri*, VIII. *Româna ca limbă străină*. IX. *Româna: o limbă de sine stătătoare*. Oferim un exemplu grăitor pentru statutul special al limbii române între limbile romanice: *Baltagul* de M. Sadoveanu tradus în spaniolă nu oferă decât foarte vagi similitudini lingvistice: „*Pe rus l-a învrednicit să fie al mai bețiv dintre toți și să se dovedească bun cerșetor și cântăreț la iarmaroace*” vs. „*Al ruso, se digno concederle que fuero el mas bebedor de todos y tan buen mendigo como cantor en las ferias*”. M. Metzeltin observă just că intercomprehenșiunea lexicală se reduce la *rus-ruso, l-a - le ha, cel mai-el mas, dintre toți-entre todos, bun-bueno, cântăreț-cantor*. Problemele se complică la nivelul morfologiei și al sintaxei. Pentru a sugera profunzimea și acuratețea analizei lui M. Metzeltin în domeniul limbii române, oferim, fără comentarii, subtitlurile capitolului: *Multitudinea formelor din paradigmele verbale, Non-senzitivitatea întrebuințării auxiliarelor, Hipertrofierea deicticelor, Simultaneitatea vehiului și a noului, Iconocitate morfosintactică, Caracterul „natural” al limbii române*.

Studiul profesorului M. Metzeltin, dens, concis, argumentat ni se prezintă ca o lucrare adresată specialistului în oricare dintre domeniile vizate, expunându-se, profesionist, esența lămuritoare care nu lasă loc speculației. O introducere în datele fenomenului românesc folositoare în primul rând cetățeanului european, într-o pertinentă construire a opiniei asupra românismului, dar și cetățeanului român, ca o utilă reconsiderare a statutului propriu în raport cu realitatea europeană. O lucrare inteligentă în conjunctura politică a Europei într-o dificilă expansiune integratoare a unor valori, în fond, comune, în formă, specifice fiecăruia în parte...